

Kriminaliteta v SR Sloveniji leta 1984

(Po podatkih RSNZ SRS)

Bojan Guček*

I. UVOD

Razčlemba značilnosti kriminalitev v SR Sloveniji zajema statistične podatke RSNZ SR Slovenije o številu inkriminiranih dejanj, ki so jih delavci organov za notranje zadeve obravnavali v obdobju od 1. 12. 1983 do 31. 11. 1984. Prikaz zajema dejanja, inkriminirana v Kazenskem zakonu SR Slovenije in Kazenskem zakonu SFRJ, medtem ko so kazniva dejanja po posebnih zveznih zakonih in po kazenskih zakonih drugih socialističnih republik in avtonomnih pokrajinah prikazana v skupnem seštevku, ker je njihov delež (0,4 %) v celotni kriminaliteti zanemarljiv. V razčlembi niso obravnavana kazniva dejanja, ki so bila storjena pred letom 1984, pa so jih organi za notranje zadeve raziskali v tem letu, kot tudi ne kazniva dejanja otrok.

V poglavju Splošni podatki o kaznivih dejanjih leta 1984 je posebna pozornost namenjena oceni in predstavitvi nekaterih vzrokov, ki so v preteklem letu po mnenju kriminalistov in miličnikov pomembnejše vplivali na statistična odstopanja koeficientov kriminalitete v primerjavi z letom prej, ko smo v vsem povojnem obdobju zabeležili najvišje število obravnavanih inkriminiranih dejanj. S tem namenom je poglavje dopolnjeno tudi s primerjalnim tabelarnim pregledom strukture in števila obravnavanih kaznivih dejanj, ki so jih po sprejetju kazenske zakonodaje v letu 1977 obravnavali delavci organov za notranje zadeve (glej **preglednico št. 2**). Razčlemba je v nekaterih drugih poglavijih dopolnjena tudi s podatki, ki terjajo z vidika preventivnega dela od odgovornih dejavnikov na področju formalnega družbenega nadzorstva resnejši strokovni premislek pri zasnovi enotnejšega zoperstavljanja odklonskim pojavom v republiki.

II. SPLOŠNI PODATKI O KAZNIVIH DEJANJIH LETA 1984

Organi za notranje zadeve v SR Sloveniji so leta 1984 naznani javnim tožilstvom 45 014 kaznivih dejanj. Število kaznivih dejanj se je v primerjavi z letom 1983 zmanjšalo za 6040 dejanj ali 11,8 %. Podatki o kriminalitete in njeni strukturi v Sloveniji leta 1984 so predstavljeni v **preglednici 1**.

V primerjavi z letom 1983 se je zmanjšalo število kaznivih dejanj po Kazenskem zakonu SR Slovenije za 6011, po posebnih zveznih zakonih (Carinski zakon — op. p.) za 38 in po kazenskih zakonih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin za 38 dejanj, medtem ko se je povečalo število inkriminiranih dejanj po Kazenskem zakonu SFRJ za 49 dejanj. Če upoštevamo poglavja kazenskih zakonov, se je število kaznivih dejanj v letu 1984 v primerjavi z letom 1983 povečalo le pri štirih poglavjih, zmanjšalo pri 21 poglavju, pri treh poglavjih pa ni bilo zabeleženo nobeno kaznivo dejanje. Večji porast števila inkriminiranih dejanj je zabeležen pri kaznivih dejanjih zoper gospodarstvo in enotne družbene akcije zoper nekatere nepravilnosti in zlorabe v gospodarstvu, nato pri kaznivih dejanjih zoper druge družbene vrednote, javni red in mir in zakonsko zvezo in družino. Opazno pa se je zmanjšalo le število kaznivih dejanj iz XV. poglavja Kazenskega zakona SR Slovenije, kjer je bilo zabeleženo v letu 1984 4941 kaznivih dejanj manj kot leto prej, čeprav še vedno na dejanja iz tega poglavja odpade 82,4 % vse kriminalitete v Sloveniji.

Kazniva dejanja, ki so jih po letu 1978 (**preglednica 2**) obravnavali organi za notranje zadeve v SR Sloveniji, težijo po letu 1980 k skokovitemu porastu. V primerjavi z letom 1978 se je leta 1981 povečalo število kaznivih dejanj za 36,9 %, leta kasneje za 59,8 % in leta 1983 za 87 % v primerjavi z letom, ko je bila sprejeta sedanja kazenska zakonodaja. Navidežna umiritev kriminalitete v letu 1984 je predvsem posledica spremenjene kazenske politike, ki je bila dosežena z vskladitvijo določb kazenskih zakonov s spremenjeno vrednostjo dinarja. V primerjavi z letom 1978 je število obravnavanih kaznivih dejanj v letu 1984 še vedno višje za 64,9 %. V notranji strukturi ne beležimo bistvenih sprememb. Še vedno sodi 94,1 % inkriminiranih dejanj v področje t. i. splošne kriminalnosti vendar postopno narašča tudi število nekaterih hujših in drznejših dejanj zoper narodno gospodarstvo, druge družbene vrednote, javni red in mir, splošno varnost ljudi in premoženje ter zoper življenje in telo oz. spolno nedotakljivost in moralo. Stanje ni zaskrbljujoče, vendar ne gre prezreti, da je bilo lani obravnavano 118 kaznivih dejanj prekupčevanja z zlatim denarjem in tujo valuto (leta 1983 94), 24 (17) kaznivih dejanj ponarejanja denarja, 59 (48) poskusov umora,

* Bojan Guček, RSNZ SR Slovenije.

Preglednica 1: Kazniva dejanja po poglavijih kazenskih zakonov v Sloveniji leta 1984

Kazniva dejanja zoper	Stevilo k. d.	Odstotek k. d.
1	2	3
— življenje in delo	1 986	4,4
— svoboščine in pravice človeka in občana	363	0,8
— samoupravljanje	16	0,03
— delovno razmerje in socialna varnost	37	0,08
— zakonsko zvezo, družino in mladino	169	0,38
— spolno nedotakljivost in moralo	303	0,67
— čast in dobro ime	52	0,2
— človekovo zdravje	12	0,03
— upravljanje družbenih sredstev in naravnega bogastva	2 039	4,5
— družbeno in zasebno premoženje	37 082	82,4
— pravni promet	549	1,82
— uradno dolžnost in javna pooblastila	63	0,14
— pravosodje	276	0,6
— javni red in mir	617	1,37
— splošno varnost ljudi in premoženja	508	1,13
— varnost javnega prometa	84	0,19
SKUPAJ KZ SRS	44 156	98,09
— temelje socialne samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ	19	0,04
— človečnost in mednarodno pravo	—	—
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	14	0,03
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	314	0,69
— uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih	9	0,02
— oborožene sile	3	—
— druge družbene vrednote	315	0,69
SKUPAJ KZ SFRJ	674	1,47
K. D. po posebnih zveznih zakonih	121	0,27
K. D. po KZ drugih SR in SAP	63	0,14
SKUPAJ	45 014	100,0

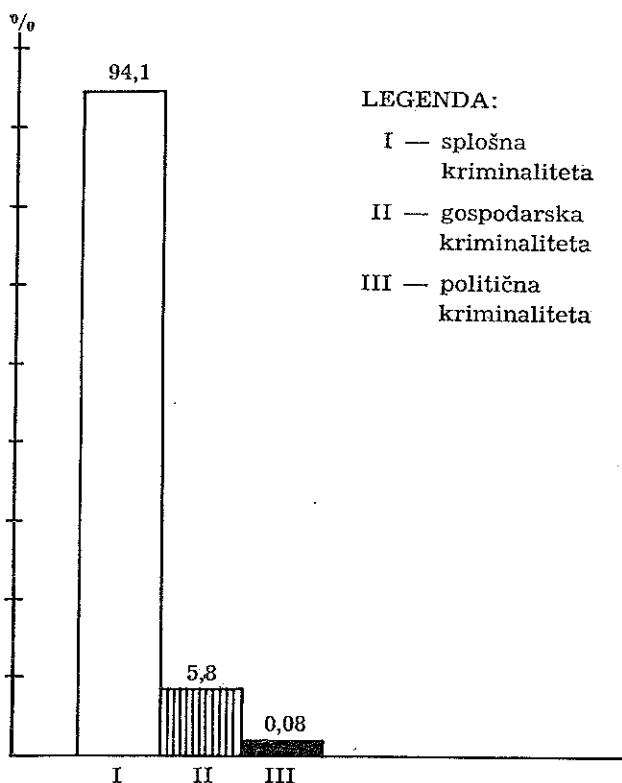
99 (67) primerov organizirane nedovoljene trgovine, 163 (111) kaznivih dejanj v zvezi z mamilii itd., kar terja od organov odkrivanja ter nosilcev samozaščitne aktivnosti in družbenopolitičnih dejavnikov enotno, načrtno in organizirano preventivno dejavnost, če upoštevamo, da je temno polje nekaterih vrst kaznivih dejanj v Sloveniji zelo visoko.

Navedene posebnosti bistveno ne vplivajo na pomembnejše spremembe v notranji strukturi kriminalitete (**histogram 1**), vendar postopno na-

rašča delež kaznivih dejanj splošne kriminalitete, zmanjšuje pa se delež inkriminacij v škodo naravnega gospodarstva (5,8 %) in zoper ustavne temelje SFRJ oz. SRS (0,08 %). Lani je bilo v splošno kriminaliteto uvrščeno 42 378 (48 057) kaznivih dejanj, v gospodarsko 2599 (2978) in v politično 37 (59) kaznivih dejanj. V oklepajih so navedeni podatki za leto 1983.

Večletne negativne statistične težnje na področju kriminalitete so se lani umirile, čeprav miličniki in kriminalisti še vedno ugotavljajo,

HISTOGRAM 1: Struktura kriminalitete
v SR Sloveniji v letu 1984

da družbena skupnost, predvsem pa nosilci aktivnosti v sistemu družbene samozaščite, niso dovolj učinkoviti pri odkrivanju in preprečevanju nezakonitosti, kriminala in vseh drugih oblik ogrožanja družbene in zasebne lastnine, in da vse izraziteje izstopajo poleg klasičnih kriminogenih dejavnikov, med motivi storitve kaznivega dejanja okoliščine, ki jih povzroča upad realnega družbenega standarda občanov, neurejeni odnosi v združenem delu in pri poslovanju, malomarnost, alkoholizem, skaljeni odnosi v družini in soseski ipd.

Zmanjšanje števila kaznivih dejanj v letu 1984 je predvsem posledica spremenjene kazenske zakonodaje zaradi vskladitve z vrednostjo dinarja, ki je vplivala tudi na selektivnejše prijavljanje kaznivih dejanj manjše družbene nevarnosti. Sprememba kazenske zakonodaje je vplivala predvsem na zmanjšanje kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, ki predstavljajo tudi 82 % vse obravnavane kriminalitete v Sloveniji, medtem ko ostala kazniva dejanja v večini ohranjajo trende minulih

let, v nekaterih primerih pa beležimo celo drznejše in hujše oblike inkriminiranih dejanj (npr.: kazniva dejanja v zvezi z mamili — + 11 %; kazniva dejanja zoper javni red in mir — + 3 % ipd.).

Po popisu prebivalstva je v SR Sloveniji 1 891 864 prebivalcev. Ta podatek nam predstavlja osnovo za izračun kriminalitetnega števila. Na 10 000 naših občanov je prišlo lani povprečno 238 kaznivih dejanj, leto prej pa 270. V preglednici 3 navajamo podatke o številu obravnavanih inkriminiranih dejanj po upravah za notranje zadeve ter stopnjo regionalne obremenjenosti na 10 000 prebivalcev (kriminalitetno število). V primerjavi z letom 1983 so kriminalisti in miličniki lani obravnavali manj kaznivih dejanj na območju 12 uprav za notranje zadeve, več kaznivih dejanj kot leto prej pa je bilo zabeleženo samo na območju Uprave za notranje zadeve Slovenj Gradec. Večji upad števila obravnavanih kaznivih dejanj od slovenskega povprečja (— 11,9 %) je bil zabeležen na območju 7 uprav za notranje zadeve (Postojna, Celje, Koper, Kranj, Ljubljana-mesto, Krško in Novo mesto). Stopnja obremenitve na 10 000 prebivalcev je v letu 1984 zabeležena nad slovenskim povprečjem le na območju treh uprav za notranje zadeve, to je uprav za notranje zadeve Ljubljana-mesto, Novo mesto in Maribor. Višja obremenjenost pa beležimo tudi na območjih uprav za notranje zadeve Celje, Trbovlje, Krško in Kranj. Na območju treh nadpovprečno obremenjenih uprav v SR Sloveniji je bilo lani obravnavanih kar 49,3 % vseh kaznivih dejanj v republiki, kar potrjuje nekajletne tende naravnjenja kriminalne obremenjenosti v večjih urbanih središčih ter okoljih z visokim koeficientom dnevne migracije. Te značilnosti potrjujejo tudi podatki o kriminaliteti v 5 slovenskih mestih. Leta 1984 je bilo v Ljubljani zabeleženih 11 016 kaznivih dejanj, v Mariboru 3928, Celju 1924, Kranju 1156 in Velenju 1216 kaznivih dejanj.

Na območju posameznih občin je bilo zabeleženo naslednje število kaznivih dejanj: Ajdovščina 264, Brežice 591, Celje 1941, Cerknica 214, Črnomelj 395, Domžale 883, Dravograd 126, Gornja Radgona 478, Grosuplje 397, Hrastnik 294, Idrija 244, Ilirska Bistrica 187, Izola 327, Jesenice 779, Kamnik 457, Kočevje 498, Koper 636, Kranj 1497, Krško 610, Laško 253, Lenart 329, Lendava 355, Litija 397, Ljubljana-Bežigrad 1917, Ljubljana-Center 3769, Ljubljana-Moste-

Preglednica 2: Notranja struktura kaznivih dejanj od leta 1978 do 1984

Kazniva dejanja	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
POLITIČNE							
KRIMINALITETE	52	47	101	77	64	59	37
— verižni indeks		90,4	214,9	76,2	83,1	92,2	62,7
— bazični indeks	100	90,4	194,2	148,1	123,1	113,5	71,2
GOSPODARSKE							
KRIMINALITETE	2 270	2 315	2 582	2 801	2 957	2 958	2 599
— verižni indeks		102,0	111,5	108,5	105,6	100,0	87,9
— bazični indeks	100	102,0	113,7	123,4	130,3	130,3	114,5
SPLOŠNE							
KRIMINALITETE	24 985	25 093	26 315	29 499	40 535	48 057	42 378
— verižni indeks		100,4	104,9	112,1	137,4	118,6	88,2
— bazični indeks	100	100,4	105,3	118,1	162,2	192,3	169,6
SKUPAJ	27 307	27 455	28 998	32 377	43 556	51 074	45 014
— verižni indeks		100,5	105,6	111,7	134,5	117,3	82,1
— bazični indeks	100	100,5	106,2	136,9	159,5	187,0	164,9

Preglednica 3: Kazniva dejanja in količnik kriminalite na 10 000 prebivalcev po upravah za notranje zadeve

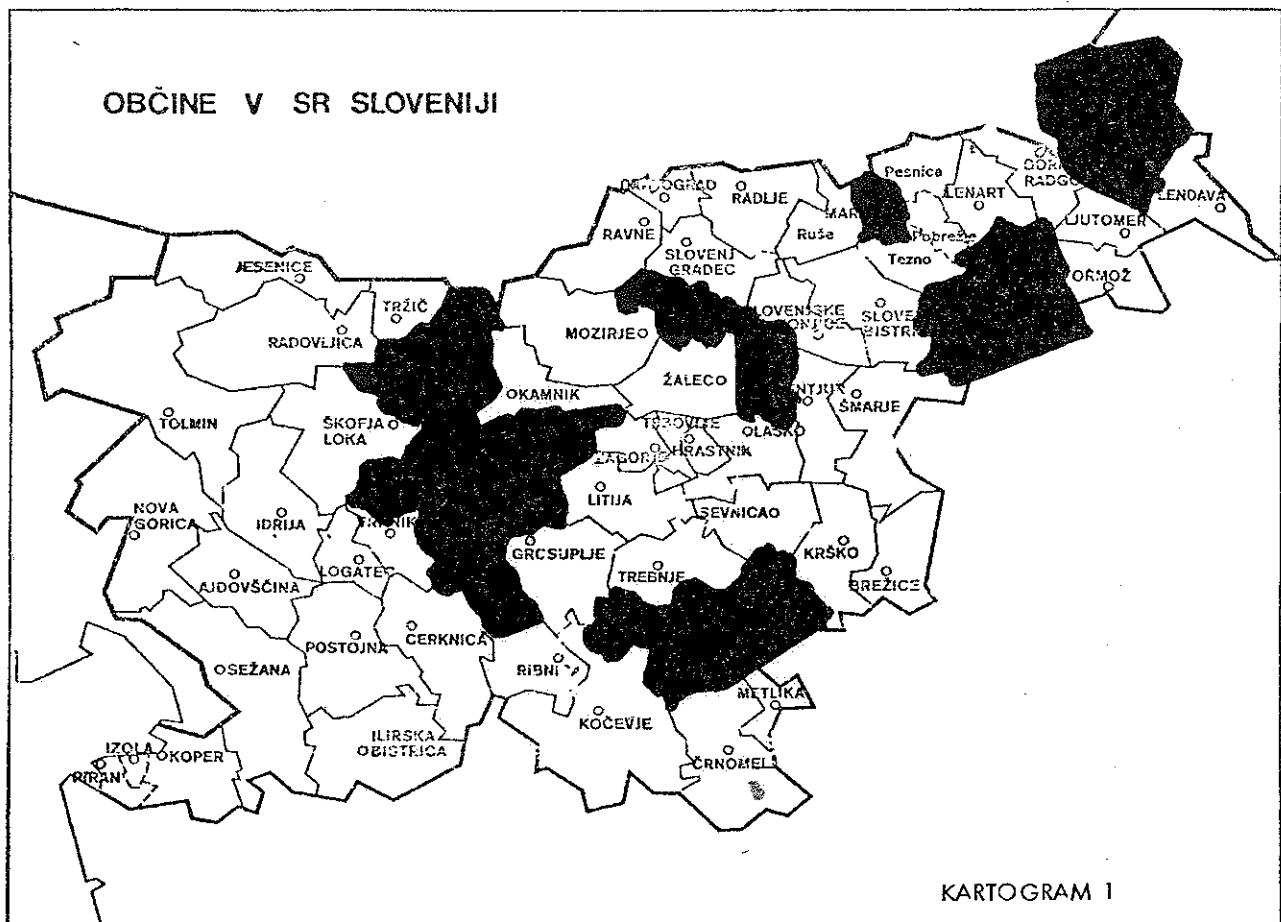
UNZ	Stevilo kaznivih dejanj		Količnik kriminalite na 10 000 prebiv.
	1983	1984	
1	2	3	4
Celje	6 257	5 469	224,3
Koper	2 167	1 731	185,9
Kranj	4 528	3 933	219,4
Krško	1 775	1 516	209,3
Ljubljana-mesto	14 413	11 928	390,4
Ljubljana-okolica	3 342	3 042	184,5
Maribor	8 102	7 755	242,2
Murska Sobota	2 636	2 404	184,3
Nova Gorica	1 860	1 826	154,3
Novo mesto	3 027	2 488	253,2
Postojna	891	744	150,0
Slovenj Gradec	824	987	141,1
Trbovlje	952	936	202,1
drugje	38	15	—
SRS	50 812	44 774	237,9

Polje 1915, Ljubljana-Šiška 2324, Ljubljana-Vič-Rudnik 2214, Ljutomer 301, Logatec 189, Maribor-Pesnica 338, Maribor-Pobrežje 657, Maribor-

Rotovž 1921, Maribor-Ruše 290, Maribor-Tabor 1237, Maribor-Tezno 811, Metlika 145, Mozirje 173, Murska Sobota 1335, Nova Gorica 1064, Novo mesto 1665, Ormož 212, Piran 469, Postojna 403, Ptuj 1548, Radlje ob Dravi 191, Radovljica 585, Ravne na Koroškem 457, Ribnica 166, Sevnica 359, Sežana 333, Slovenj Gradec 231, Slovenska Bistrica 601, Slovenske Konjice 429, Šentjur pri Celju 257, Škofja Loka 752, Šmarje pri Jelšah 606, Tolmin 281, Trbovlje 447, Trebnje 323, Tržič 370, Velenje 1198, Vrhnika 251, Zagorje ob Savi 206 in Žalec 718.

V 13 občinah je bilo zabeleženih več kaznivih dejanj kot leta 1983, od tega v treh občinah za več kot 20 odstotkov in to v Ravnah na Koroškem za 59,3 odstotka, Litiji za 23,1 odstotek in Tolminu za 26,8 odstotka. Za več kot 20 odstotkov pa se je zmanjšalo število kaznivih dejanj v 15 slovenskih občinah in to v: Ilirske Bistrici (— 32 %), Krškem (— 20,9 %), Ribnici (— 24,8 %), Vrhniku (— 23,4 %), Postojni (— 21,9 %), Radljah ob Dravi (— 23,4 %), Šentjurju pri Celju (— 33,7 %), Idriji (— 26,7 %), Kopru (— 22,5 %), Piranu (— 26,7 %), Radovljici (— 27,5 %), Gornji Radgoni (— 23,2 %), Črnomlju (— 34,3 %), Metliki (— 29,7 %) in Trebnjem (— 25,1 %).

Če upoštevamo ustaljeno merilo kriminalne obremenjenosti, to je kriminalitetno število (v našem primeru izračunano na 10 000 prebival-

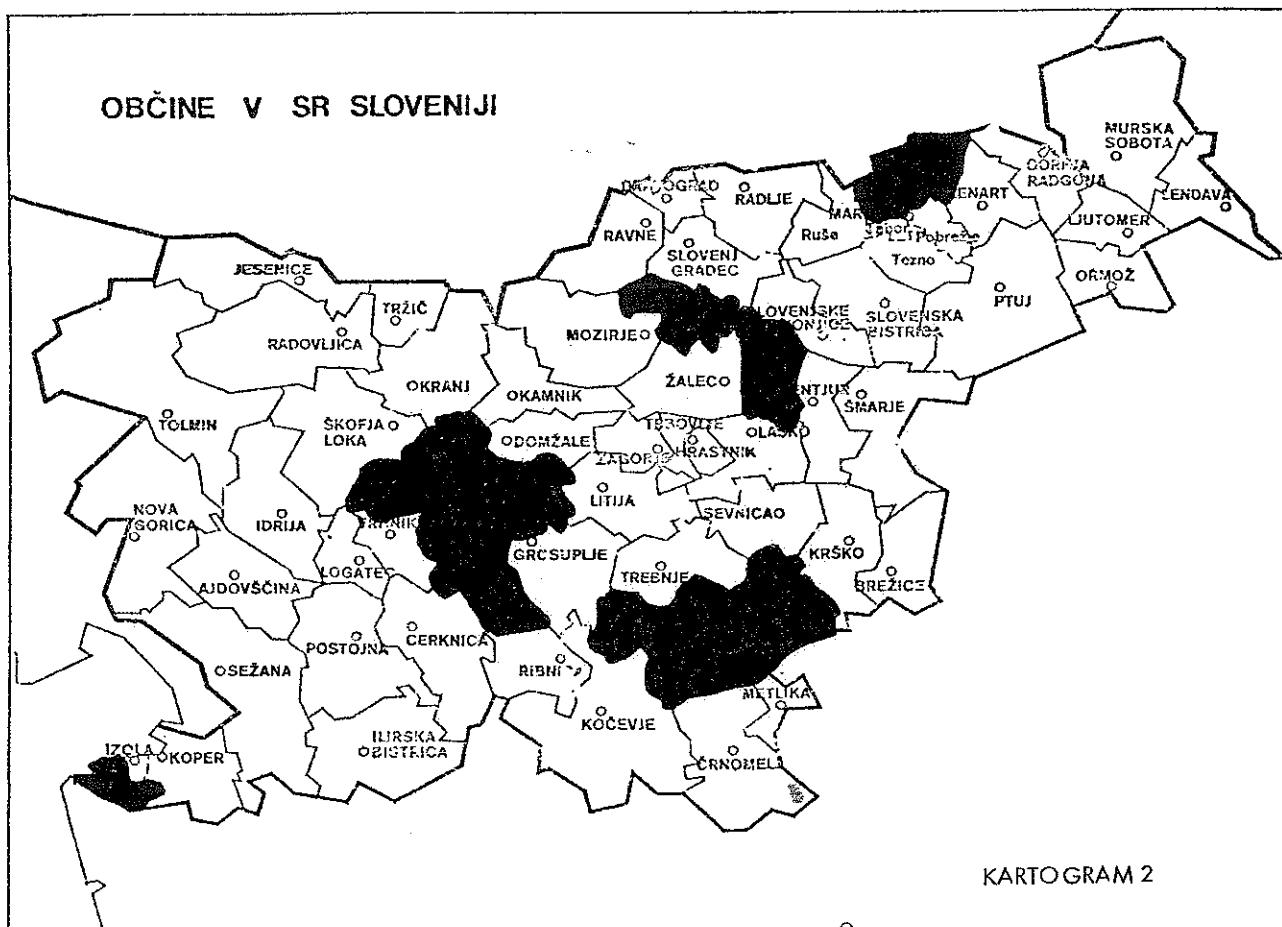

cev), lahko ugotovimo, da je to število znašalo do 100 v 6 občinah (Lendava, Lenart, Sežana, Laško, Zagorje ob Savi in Logatec), med 100 in 200 v 44 slovenskih občinah, med 200 in 300 v 10 občinah, med 300 in 400 v 3 občinah, medtem ko je bil količnik nad 400 zabeležen v dveh občinah (Ljubljana-Center in Maribor-Rotovž). Največji količnik kriminalitete je dosegla občina Ljubljana-Center in sicer 1074, za njo pa občina Maribor-Rotovž, kjer je bil količnik kriminalitete 522, medtem ko je znašala vrednost količnika kriminalitete v občini Piran 305. Najnižji količnik je dosegla občina Sežana (70), sledita Laško in Logatec (92), Lendava (100) itd.

Kartogram 1 prikazuje občine v SR Sloveniji, ki so bile po številu obravnavanih kaznivih dejanj nad slovenskim povprečjem, ki znaša 692 kaznivih dejanj. Nad slovenskim povprečjem je 19 občin. V kartogramu 2 pa so označene občine, ki so bile v letu 1984 nadpovprečno kriminalno obremenjene (kriminalitetno število za SRS 237).

Po stopnji nadpovprečne kriminalne obremenjenosti je bilo lani v Sloveniji 9 občin in sicer: Celje (263), Velenje (312), Piran (305), Ljubljana-Bežigrad (300), Ljubljana-Center (1074), Ljubljana-Šiška (251), Ljubljana-Vič-Rudnik (238), Maribor-Pesnica (482) in Maribor-Rotovž (522).

Združeno delo ter delovni ljudje in občani so bili s kaznivimi dejanji oškodovani skupno za 1 675 386 901 (965 012 818) dinarjev ali 73,6 % več kot leta 1983, od tega je bilo družbeno premoženje oškodovano za 1 119 619 389 (611 884 053) dinarjev, zasebno pa za 555 767 547 (353 128 765) dinarjev. Višina gmotne škode se je v zasebnem sektorju povečala za 57 %, vendar je bila lani močno ogrožena predvsem družbena lastnina, saj je bilo združeno delo oškodovano kar za 83,1 % višjo dinarsko vrednost kot leta 1983. Na visok porast gmotne škode kljub zmanjšanju števila kaznivih dejanj je do neke mere vplival padec realne vrednosti dinarja, v druž-

benem sektorju pa tudi nekatera hujša kazniva dejanja zoper narodno gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva itd. Nižji porast gmotne škode na zasebnem sektorju pa je predvsem posledica vskladitve kazenske zakonodaje z realno vrednostjo dinarja ter s tem povezanega selektivnejšega pristopa obravnavanja kaznivih dejanj.

Družbeno premoženje je bilo v 44,5 % oškodovano s kaznivimi dejanji zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, 22,2 % gmotne škode je bilo povzročene s kaznivimi dejanji zoper družbeno premoženje, 25,9 % pa s kaznivimi dejanji zoper splošno varnost ljudi in premoženja, medtem ko so bili občani v 92,8 % oskodovani s kaznivimi dejanji zoper zasebno premoženje, od tega je bilo povzročeno s tatvinami 50 % vse gmotne škode. V družbenem sektorju je bilo obravnavanih 13 989 kaznivih dejanj ali 6,2 % manj kot leto prej, oz.

31,1 % vseh inkriminiranih dejanj v SR Sloveniji. Kazniva dejanja so organi za notranje zadeve obravnavali predvsem tam, kjer v združenem delu slabo delujejo samozaščitne, kontrolne in samoupravne oblike organiziranja delavcev, kjer se pojavljajo slabosti v delu čuvajske in vratarske službe in kjer ni ustrezeno poskrbljeno za zavarovanje notranjih, skladiščnih in drugih prostorov organizacij združenega dela.

Lani je bilo obravnavanih 31 025 (36 147) kaznivih dejanj, s katerimi so storilci oškodovali zasebno premoženje ali drugače prizadeli osebno integriteto oz. dostojanstvo človeka. Kazniva dejanja v škodo občanov so se lani zmanjšala za 14,2 % in predstavljajo 68,9 % vse obravnavane kriminalitete v SR Sloveniji. Večina kaznivih dejanj je posledica neodgovornosti, predvsem pa brezbrižnosti, malomarnosti, pozabljalivosti, slabih razvad in naivnosti.

III. SPLOŠNA KRIMINALITETA

Kriminalisti in miličniki so lani obravnavali 42 378 (48 039) kaznivih dejanj splošne kriminalnosti ali 94,1% vse odkrite kriminalitete v SR Sloveniji. Število teh dejanj se je v primerjavi z letom 1983 zmanjšalo za 11,8% ali 5661 primerov. Zmanjšanje je posledica spremenjenih kriterijev kvalifikacije kaznivih dejanj zoper zasebno ali družbeno premoženje ter zoper splošno varnost ljudi in premoženja. Splošna kriminaliteta je vedno bolj determinirana z upadanjem realnega družbenega standarda, nestrpnostjo, vznemirjenostjo in težavami določenih kategorij občanov, ki jih družbenoekonomske razmere odvajajo na rob družbenega dogajanja. Lani so organi za notranje zadeve v notranji strukturi splošne kriminalitete obravnavali 37 082 kaznivih dejanj zoper družbeno ali zasebno premoženje, 1986 kaznivih dejanj zoper življenje in telo, 617 zoper javni red in mir, 549 zoper pravni promet, 508 zoper splošno varnost ljudi in premoženja, 363 zoper svoboščine in pravice človeka oziroma občana, 276 zoper pravosodje itd.

Iz leta v leto vse bolj izstopa problematika alkoholizma. Ta je nemalokrat tisti odklonski pojav, ki ima širše družbene posledice (npr.: zmanjšanje delovne sposobnosti, neurejeni medsoseksi in medčloveški odnosi, razbite družine, neenotna vzgoja mladoletnikov itd.). Zaradi storitve kaznivih dejanj v vinjenem stanju je bilo lani obravnavanih 3506 (3395) osumljencev. Čeprav v strukturi raziskanih kaznivih dejanj predstavljajo kazniva dejanja vinjenih oseb skromen delež, pa je vloga alkohola kot dejavnika, ki je spodbudil ali pospešil storitev kaznivega dejanja, večja pri hujših oblikah kaznivih dejanj. Vinjene osebe so lani pod vplivom alkohola storile 809 kaznivih dejanj poškodovanja tuje stvari, 337 lažjih in 153 posebno hudih telesnih poškodb, 105 kaznivih dejanj odvzema avtomobila, 280 navadnih tatvin, 102 kršitvi nedotakljivosti stanovanja, 43 (od 87) umorov, 1 (od 3) uboj na mah, 1 (1) napeljevanje na samomor, 1 (1) krvoskrunstvo, 15 (49) naklepnih požigov, 53 (66) skrunitev groba itd.

Med posameznimi kaznivimi dejanji splošne kriminalitete ugotavljamo povečanje pri nekaterih družbeno nevarnejših in drznejših kaznivih dejanjih kot npr.: neupravičena proizvodnja in promet z mamil (od 55 na 87), omogočanje uživanja mamil (od 56 na 76), poskus umora (od 48 na 59), posebno huda telesna poškodba (od 19 na 27), prikrivanje (od 412 na 598), lažno

izdajanje za uradno osebo (od 25 na 30), povzročitev nevarnosti na delovišču (od 55 na 63) itd. V skupini kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, ki predstavljajo 82,4% vse oz. 87,5% splošne kriminalitete, se je povečalo število kaznivih dejanj tatvine delov motornega vozila (+ 24,9%), tatvine zdravniških receptov in žigov (+ 136,3%), tatvine kolesa z motorjem (+ 54,4%), vloma v trgovino (+ 6,7%), stanovanje (+ 16,7%), zdravstveno ustanovo (+ 47,8%) in denarno ustanovo (+ 37,3%), požiga (+ 71%) itd. Zmanjšanje pa beležimo pri kaznivih dejanjih vloma v avto (— 15%), žepne tatvine (— 14,3%), tatvine kolesa (— 21,5%), tatvine naftnih derivatov (— 47,8%) itd. Med neposrednimi vzroki storitve kaznivih dejanj splošne kriminalitete je bil lani v 86,8% motiv koristoljubje, v 7,4% maščevanje, v 1,7% osebna uveljavitev in v 4,1% drug motiv storitve inkriminiranega dejanja.

V nadaljevanju bomo opozorili na značilnosti in posebnosti nekaterih vrst kaznivih dejanj splošne kriminalitete po vrstnem redu glede na število inkriminiranih dejanj.

1. Kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje (XV. poglavje KZ SRS)

V letu 1984 je bilo obravnavanih 37 082 kaznivih dejanj zoper zasebno in družbeno premoženje. V škodo družbenega premoženja je bilo storjenih 11 809 dejanj, v škodo zasebnega pa 25 273 dejanj. Ta dejanja so pomenila 82,4% vse kriminalitete oz. 87,5% splošne kriminalitete v republiki. Po oceni delavcev organov za notranje zadeve so bili občani in družbena skupnost s temi dejanji oškodovani za 766 102 578 dinarjev ali za 59% več kot leto prej.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve je bilo obravnavano naslednje število kaznivih dejanj zoper zasebno oz. družbeno premoženje: Ljubljana-mesto 11 277, Maribor 6300, Celje 4311, Kranj 3094, Ljubljana-okolica 2387, Koper 1325, Novo mesto 1973, Murska Sobota 1832, Nova Gorica 1333, Krško 1138, Slovenj Gradec 728, Trbovlje 716 in Postojna 618. Ta dejanja so se v primerjavi z letom prej povečala na območju treh uprav za notranje zadeve in to na območju uprav za notranje zadeve Nova Gorica, Slovenj Gradec in Trbovlje.

Splošne značilnosti posameznih kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje so naslednje:

a) Miličniki in kriminalisti so lani obravnavali 21 258 tatvin. V škodo družbenega premoženja je bilo zabeleženih 6887 tatvin, v škodo zasebnega pa 14 371. V primerjavi z letom 1983 se je število teh kaznivih dejanj zmanjšalo za 2670 primerov.

b) Velikih tatvin je bilo 9058. Družbeno premoženje je bilo oškodovano v 2439 primerih, zasebno pa v 6619 primerih. V primerjavi z letom prej se je število teh dejanj zmanjšalo za 1134 primerov.

c) Organom za notranje zadeve je bilo nazznjenih 20 roparskih tatvin in to 6 v škodo družbenega premoženja in 14 v škodo zasebnega. Število roparskih tatvin se je v primerjavi s predhodnim letom zmanjšalo za 1 primer.

c) Kriminalisti in miličniki so obravnavali 148 ropov, od tega je bilo v 1 primeru oropano družbeno premoženje, v 147 pa zasebno. Leta 1983 so organi za notranje zadeve obravnavali 173 ropov.

d) Odkritih je bilo 120 utaj, enako kot leto prej. V škodo družbenega premoženja jih je bilo 84 (72), zasebnega pa 36 (48).

e) V 1040 primerih je bil obravnavan odvzem motornega vozila, od tega je bilo vozilo v družbeni lasti v 124 primerih, v zasebni pa v 918 primerih. Ta dejanja so se v primerjavi z letom prej zmanjšala za 150 primerov.

f) Zabeleženo je bilo 1860 goljufij ali 406 manj kot leta 1983, od tega v škodo družbenega premoženja 689 in zasebnega 1171.

g) Zmanjšalo se je število požigov za 5 primerov. V letu 1984 je bilo obravnavanih 70 požigov, od tega 12 v škodo družbenega premoženja, 58 pa v škodo zasebnega.

h) Organi za notranje zadeve so obravnavali 2606 poškodovanj tuje stvari, od tega v 1037 primerih poškodovanje stvari v družbeni lasti in v 1569 primerih v zasebni lasti. Ta dejanja so se v primerjavi z letom 1983 zmanjšala za 728 primerov.

i) Nezakonitih vselitev je bilo ugotovljenih 248 ali 9 manj kot leto prej. To dejanje se je pojavljalo predvsem v večjih urbanih sredinah, ki se soočajo s stanovanjsko stisko. Po posameznih upravah za notranje zadeve pa je stanje naslednje: Celje 49, Koper 11, Kranj 11, Krško 2, Ljubljana-mesto 55, Ljubljana-okolica 11, Maribor 36, Murska Sobota 4, Nova Gorica 12, Novo mesto 4, Postojna 11, Slovenj Gradec 7 in Trbovlje 33 primerov.

j) Zabeleženih je bilo še 21 primerov izsiljevanj, 12 primerov oderuštva, 598 prikrivanj, 11 primerov poškodovanja oziroma uničenja stvari, ki je posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena ter 12 drugih kaznivih dejanj zoper zasebno oziroma družbeno premoženje.

Delavcem organov za notranje zadeve je uspeло raziskati 18 364 dejanj iz XV. poglavja KZ SRS ali 49,4 %. Leta 1983 pa so raziskali 48 % teh dejanj. Uspešno so raziskali vsa dejanja prikrivanja, izsiljevanja in nezakonite vselitve. V letu 1984 je ostalo neraziskanih 11 878 tatvin, 5528 velikih tatvin, 6 roparskih tatvin, 52 ropov, 11 zatajitev, 295 odvzemov motornega vozila, 43 goljufij, 943 poškodovanj tuje stvari, 18 požigov, 6 kaznivih dejanj poškodovanja ali uničenja stvari kulturnozgodovinskega pomena in 1 oderuštvo.

2. Kazniva dejanja zoper življenje in telo (VI. poglavje KZ SRS)

Leta 1984 je bilo obravnavanih 1986 kaznivih dejanj zoper življenje in telo ali 4,4 % celotne oz. 4,7 % splošne kriminalitete. V primerjavi z letom 1983 se je število teh dejanj zmanjšalo za 5,6 % ali 118 primerov. Obravnavanih je bilo 24 ropov, 59 poskusov umora, 3 uboji na mah, 3 umori iz malomarnosti, 5 detomorov, 27 posebno hudih telesnih poškodb, 405 hudih telesnih poškodb, 1013 lahkih telesnih poškodb in 405 drugih kaznivih dejanj iz VI. poglavja KZ SRS.

Pri kaznivih dejanjih zoper življenje in telo se je povečalo število poskusov umora za 11 primerov, uboja na mah za 2 primera in posebno hude telesne poškodbe za 8 primerov, zmanjšalo pa se je število umorov za 8 primerov, povzročitev smrti iz malomarnosti za 9 primerov, detomora za 1 primer, hude telesne poškodbe za 11 primerov, lahke telesne poškodbe za 74 primerov.

Tovrstno hudodelništvo je še vedno najbolj številno na območju uprav za notranje zadeve Maribor (550), Celje (356) in Murska Sobota (139), iz leta v leto pa narašča problematika na območju uprav za notranje zadeve Novo mesto (173) in Ljubljana-mesto (139). V večini primerov so še vedno vzrok teh kaznivih dejanj neurejene in skaljene družinske oz. zakonske razmere ter razmere v soseski, kar praviloma vedno spremlja tudi problematika alkoholizma. Obravnavani pa so bili primeri hujših kaznivih dejanj zoper živ-

ljenje in telo, ki so bili posledica koristoljubja oz. izpadov duševno motenih oseb.

Delavci organov za notranje zadeve so uspeli raziskati 1947 dejanj zoper življenje in telo. Neraziskanih je ostalo 1,9 % dejanj, in sicer 1 poskus umora, 15 hudih in 22 lahkih telesnih poškodb ter 1 drugo kaznivo dejanje iz VI. poglavja KZ SRS.

3. Kazniva dejanja zoper pravni promet (XVI. poglavje KZ SRS)

Iz XVI. poglavja KZ SRS je bilo lani zabeleženih 594 kaznivih dejanj, leto prej pa 806. Ta dejanja so pomenila 1,2 % celotne oz. 1,3 % splošne kriminalitete. Med dejanji prevladujejo primeri ponarejanja listin (521), le 28 pa je bilo drugih inkriminiranih dejanj iz tega poglavja, od tega 20 lažnih overitev vsebine, 5 posebnih primerov ponareditve listine in 3 primeri zakotnega pisaštva.

Na območju uprave za notranje zadeve Ljubljana-mesto je bilo obravnavanih 97 primerov teh dejanj: na območju UNZ Celje 62, Maribor 80, Ljubljana-okolica 59, Kranj 79, Koper 50, Murska Sobota 23, Novo mesto 32, Nova Gorica 50, Krško 30, Slovenj Gradec 10, Trbovlje 3 in na območju UNZ Postojna 9 primerov. Organom za notranje zadeve ni uspelo raziskati 8 primerov ponarejanja listin ali 1,4 % kaznivih dejanj zoper pravni promet.

4. Kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja (XX. poglavje KZ SRS)

Število kaznivih dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja se je v letu 1984 zmanjšalo za 111 primerov. Obravnavanih je bilo 508 kaznivih dejanj. Vzrok večine inkriminacij je malomaren in neodgovoren odnos do družbenega premoženja in ljudi. V preglednici 4 smo predstavili notranjo strukturo kaznivih dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja, med katerimi prevladujejo primeri požarov iz malomarnosti in povzročitve splošne nevarnosti, zaskrbljujoči pa so primeri hujših onesnaženj človekovega bivalnega okolja.

Neraziskanih je ostalo 23 kaznivih dejanj iz XX. poglavja Kazenskega zakona SR Slovenije ali 4,5 % od tega 7 kaznivih dejanj povzročitve splošne nevarnosti, 10 požarov iz malomarnosti, 1 onesnaženje človekovega bivalnega okolja, 1

Preglednica 4: Kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja

Kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja	1983	1984	Indeks
1	2	3	4
— povzročitev splošne nevarnosti	209	152	72,7
— požar iz malomarnosti	183	144	78,7
— onesnaženje okolja	21	5	23,8
— povzročitev nevarnosti na delovišču	55	63	114,5
— huda KD zoper splošno varnost	97	74	76,3
— druga kazniva dejanja	54	70	129,6
SKUPAJ	619	508	82,1

hudo kaznivo dejanje zoper splošno varnost in 4 druga kazniva dejanja iz XX. poglavja Kazenskega zakona SR Slovenije.

V sodelovanju z inšpekcijskimi organi, Republiškim komitejem za varstvo okolja in urejanje prostora ter za vodno gospodarstvo, ribiškimi in lovskimi družinami so se v minulem letu zaradi aktualnosti problematike organi za notranje zadeve prizadevali ugotoviti in odkrivati večje onesnaževalce voda v SR Sloveniji ter nadzorovati prevoz nevarnih snovi v bližini vodnih zajetij. Samo hitra intervencija vseh služb na jeseniški železniški postaji je 29. novembra preprečila ekološko katastrofo, ko je na izpustnem ventilu cisterne iztekala nevarna in eksplozivna tekočina, nekaj dni kasneje se je v bližini naselja Beli breg (SO Krško) prevrnila cisterna, iz katere je izteklo 20 tisoč litrov nafte in 18 tisoč litrov kurilnega olja. V neposredni bližini izlitja je vodno zajetje za mesto Krško. Lani so organi za notranje zadeve na območju Ljubljane obravnavali tudi primer izlitja 600 litrov transformatorskega olja v meteorno kanalizacijo, kar je ogrozilo odprt vodotok Pržanec. Konec oktobra je na primer med premikanjem vlakovnih kompozicij na železniški ranžirni postaji v Zalogu ob trčenju cisterne izteklo 54 ton olja. Nekaj dni kasneje so miličniki in inšpektorji ugotovili nevarno onesnaženje površin

Preglednica 5: Kazniva dejanja zoper javni red in mir v letu 1983 in 1984

Uprava za notranje zadeve	Kazniva dejanja zoper javni red in mir		Indeks
	1983	1984	
1	2	3	4
Ljubljana-mesto	112	74	66,1
Maribor	71	111	156,3
Celje	46	63	136,95
Ljubljana-okolica	73	82	112,3
Kranj	48	53	110,4
Koper	14	9	64,3
Murska Sobota	75	57	76,0
Novo mesto	27	21	77,8
Nova Gorica	34	21	61,8
Krško	15	18	120,0
Slovenj Gradec	31	42	135,5
Trbovlje	38	35	92,1
Postojna	10	31	310,0
SR SLOVENIJA	595	617	103,7

v prvem in drugem varstvenem pasu vodnih virov pod naseljem Jarše na desnem bregu Save. Neki občan je tam pustil več kot 100 kilogramov strupenih galvanskih soli, ki so vsebovale bikromat, cianidni baker, kisli nikelj in drugo. Vodno črpališče je bilo oddaljeno le 800 metrov. Vsi dogodki, ki bi se lahko končali s precej hujšimi posledicami, so bili posledica ne-pazljivosti. Organi za notranje zadeve in inšpekcijske službe redno opozarjajo organizacije združenega dela, ki prevažajo nevarne snovi, na pocestren notranji nadzor in doslednejše upoštevanje predpisov.

Množičen pojav so odplake, ki vsebujejo različne kisline, težke kovine, premogov prah, razna barvila, olja in naftne derivate, ki jih nekatere organizacije združenega dela izlivajo v reke. O teh pojavih so organi za notranje zadeve redno obveščali pristojne organe in organizacije ter komiteje za SLO in družbeno samozaščito. V 5 primerih pa so poslali kazensko ovadbo pristojnjemu javnemu tožilstvu.

Po posameznih upravah za notranje zadeve je bilo obravnavano naslednje število kaznivih dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja: Ljubljana-mesto 68, Maribor 65, Celje 74, Ljubljana-okolica 35, Kranj 42, Koper, 19, Murska

Sobota 36, Novo mesto 58, Nova Gorica 32, Krško 25, Slovenj Gradec 18, Trbovlje 24 in Postojna 12. Storilec ni bil odkrit v 23 primerih ali 4,5 % dejanjih iz XX. poglavja KZ SRS.

5. Kazniva dejanja zoper javni red in mir (XIX. poglavje KZ SRS)

Leta 1984 so miličniki obravnavali 617 kaznivih dejanj zoper javni red in mir ali 3,7 % več kot leto prej. V notranji strukturi kaznivih dejanj iz tega poglavja Kazenskega zakona SR Slovenije prevladujejo primeri nasilniškega obnašanja (362), sledi primeri preprečitve uradnega dejanja uradni osebi (72), napada na uradno osebo (66), lažnega izdajanja za uradno osebo (30) in sodelovanja v skupini, ki je preprečila izvršitev uradnega dejanja (2), širjenja lažnih vesti (2), zloraba vere (1) in 76 drugih dejanj inkriminiranih v XIX. poglavju KZ SRS.

V preglednici 5 je prikazano število kaznivih dejanj zoper javni red in mir po posameznih upravah za notranje zadeve. Podatki znova opozarjajo na različne kriterije pri obravnavi te vrste kriminalitete v SR Sloveniji.

Odkritih je bilo 609 storilcev kaznivih dejanj zoper javni red in mir ali 98,1 % primerov.

6. Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo (XI. poglavje KZ SRS)

Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo so se v primerjavi z letom prej zmanjšala za 103 primere ali 25,9 %. Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo pomenijo 0,8 % celotne kriminalitete. Obravnavana so bila 303 kazniva dejanja, od tega 74 dokončanih posilstev, 68 poskusov posilstva, 43 primerov spolnega nasilja, 4 kršitve spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja, 102 spolna napada na osebo mlajšo od 14 let, 11 spolnih zlorab slabotne osebe in 1 primer zvodništva. Neraziskanih je ostalo 4,6 % kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in moralo, od tega 7 kaznivih dejanj poskusa posilstva, 1 posilstvo, 3 primeri spolnega nasilja in 3 druga kazniva dejanja iz tega poglavja.

Po območjih uprav za notranje zadeve je bilo obravnavanih naslednje število teh dejanj: Ljubljana-mesto 64, Maribor 42, Celje 50, Ljubljana-okolica 33, Slovenj Gradec 10, Kranj 36, Koper 11, Murska Sobota 15, Novo mesto 10, Nova Gorica 9, Krško 11 in Trbovlje 12.

7. Kazniva dejanja zoper svoboščine in pravice človeka in občana (VII. poglavje KZ SRS)

Lani je bilo obravnavanih 363 kaznivih dejanj zoper svoboščine in pravice človeka in občana, to je 27 dejanj manj kot leto prej.

Po posameznih upravah za notranje zadeve je bilo obravnavanih naslednje število primerov: Ljubljana-mesto 52, Maribor 70, Celje 52, Ljubljana-okolica 26, Kranj 29, Koper 7, Murska Sobota 41, Novo mesto 15, Nova Gorica 24, Krško 29, Slovenj Gradec 9, Trbovlje 16 in Postojna 13.

Raziskanost teh dejanj je 95,1 %. Organom za notranje zadeve ni uspelo odkriti storilcev pri 18 dejanjih zoper svoboščine in pravice človeka in občana.

8. Kazniva dejanja zoper pravosodje (XVIII. poglavje KZ SRS)

Lani so miličniki in kriminalisti obravnavali 276 kaznivih dejanj zoper pravosodje ali 9 dejanj manj kot leto prej. V večini primerov so bila obravnavana kazniva dejanja krive ovadbe (231), v 45 primerih pa druga kazniva dejanja iz tega poglavja Kazenskega zakona SR Slovenije. Vsa kazniva dejanja zoper pravosodje so bila raziskana.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve je bilo zabeleženo naslednje število kaznivih dejanj zoper pravosodje: Ljubljana-mesto 50, Novo mesto 21, Maribor 52, Celje 35, Kranj 20, Murska Sobota 24, Ljubljana-okolica 12, Krško 18, Trbovlje 9, Koper 10, Slovenj Gradec 10, Nova Gorica 11 in Postojna 4.

9. Kazniva dejanja zoper druge družbene vrednote (XXIII. poglavje KZ SFRJ)

Pooblaščene uradne osebe so lani obravnavale 315 kaznivih dejanj zoper druge družbene vrednote ali 32 kaznivih dejanj več kot leta 1983. Dejanja te vrste predstavljajo 0,7 % vse kriminalitete v Sloveniji. Zabeleženih je bilo 87 kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamilami ali 58,2 % več kot leto prej, 76 kaznivih dejanj omogočanja uživanja mamil ali 35,1 % več kot leto prej in 152 drugih kaznivih dejanj iz tega poglavja.

V zvezi z mamilami so bila obravnavana še 3 kazniva dejanja tatvine mamil in 4 ponaredbe listin za pridobitev farmacevtskih narkotikov, po Zakonu o proizvodnji in prometu z mamilami

pa je bil pristojnemu organu predlagan postopek zaradi neupravičene posesti mamil zoper 54 oseb. Skupno je bilo lani v zvezi z opojno drogo predlagano v kazensko oz. upravno kaznovanje 217 oseb (192 leto prej).

Organji za notranje zadeve so zasegli ali odkrili na ilegalnem tržišču narkomanov 664 preparatov LSD, 400 g morfija, 3 kg opija, 837 g hašiša, 6,6 kg marihuane, 6423 sadik konoplje in 1,5 g heroina.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število dejanj zoper druge družbene vrednote: Ljubljana-mesto 54, Maribor 47, Celje 7, Ljubljana-okolica 3, Kranj, 6, Koper 101, Murska Sobota 17, Nova Gorica 67, Novo mesto 8, Krško 4, in Trbovlje 1. I kaznivo dejanje iz XXII. poglavja SFRJ je ostalo neraziskano.

10. Kazniva dejanja zoper človekovo zdravje (XIII. poglavje KZ SRS)

Zaradi malomarnosti in podcenjevanja zaščitnih zdravstvenih ukrepov so organi za notranje zadeve pristojnemu javnemu tožilstvu poslali 12 ovadb za kazniva dejanja zoper človekovo zdravje ali 1 manj kot leto prej.

Ta dejanja so bila obravnavana na območju UNZ Maribor (2), Celje (2), Krško (2), Trbovlje (1), Murska Sobota (3) in Nova Gorica (1). I kaznivo dejanje je ostalo neraziskano.

IV. GOSPODARSKA KRIMINALITETA

V zaostrenih in nestabilnih gospodarskih razmerah organi za notranje zadeve ugotavljajo v združenem delu številne negativne pojave, ki se izražajo v krštvah zakonskih predpisov ter v nesamoupravnih oblikah obnašanja odgovornih organov in posameznikov. Težave pri oskrbi s surovinami, reprodukcijskim materialom in opremo, pri prodaji blaga na konvertibilno tržišče ob stalnem pritisku po večjem izvozu, navajajo organizacije združenega dela v sprejemanje odločitev, ki so v nasprotju z veljavnimi zakonskimi predpisi ali pa celo pomenijo izpodkopavanje ekonomskih temeljev družbe ter izigravanje dogovorjenih ukrepov ekonomske stabilizacije. Na drugi strani pa neredna oskrba trga z blagom široke potrošnje ob pogostem spremenjanju cen in upadanju družbenega standarda zaposlenih vpliva na značilnosti nekaterih

Preglednica 6: Kazniva dejanja gospodarske kriminalite po poglavjih KZ SFRJ in KZ SRS ter drugih zakonih

Poglavlje	Stevilo kaznivih dejanj		Indeks
	1983	1984	
1	2	3	4
KZ SFRJ			
— XVIII. pogl.	269	314	116,7
— XIX. pogl.	19	9	47,4
KZ SRS			
— VIII. pogl.	37	16	43,2
— IX. pogl.	96	37	38,5
— XIV. pogl.	2298	2039	88,7
— XVII. pogl.	77	63	81,8
Drugi zakoni	161	121	75,2
SKUPAJ	2957	2599	87,9

oblik gospodarske kriminalitete, kot so poneverbe, neupravičena uporaba, tihotapstvo, dajanje prednosti kupcem, zadrževanje blaga, sprejemanje podkupnin v zunanjetrgovinskem poslovanju ipd.

V preglednici 6 smo prikazali število kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete po posameznih poglavjih, njihovo strukturo in statistično primerjavo z letom 1983. Med kazniva dejanja v gospodarstvu so všteta kazniva dejanja zoper samoupravljanje, delovno razmerje in socialno varnost, zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, zoper uradno dolžnost in javna pooblastila iz Kazenskega zakona SR Slovenije ter zoper uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih in zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga iz Kazenskega zakona SFRJ ter dejanja, inkriminirana po posebnih zveznih zakonih (Carinski zakon, Zakon o knjigovodstvu idr.).

Kazniva dejanja v škodo gospodarstva se pojajajo predvsem v tistih organizacijah združenega dela, kjer samozaščitne oblike organiziranja delavcev slabo delujejo, in kjer se opušča notranja kontrola. Neurejene razmere izkorisčajo posamezniki in skupine, ki si skušajo z inkriminiranimi dejanji na lahek način pridobiti večjo gmotno korist.

Statistični podatki o obravnavanih dejanjih gospodarske kriminalitete ne odražajo realnega

stanja odklonskih pojavov v združenem delu, kar je delno posledica značilnosti politike pregonov in odkrivanja, ki je usmerjena v prednostno obravnavo hujših oblik gospodarskega kriminala, kar potrjuje tudi postopno naraščanje kaznivih dejanj kupčevanja z zlatim denarjem in tujo valuto, kaznivih dejanj v zunanjetrgovinskem poslovanju ipd. Organi za notranje zadeve so v minulem letu namenili veliko pozornost kadrovski krepitevi kriminalistične službe, ki odkriva in raziskuje inkriminirana dejanja v gospodarstvu.

Lani je bilo obravnavanih 2599 (2957) kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, s katerimi sta bila družbena skupnost in združeno delo oškodovana za 519 040 284 dinarjev ali za 67,7 % več kot leto prej. Organi za notranje zadeve so odkrivali predvsem kazniva dejanja v gospodarstvu, ki merijo na spodbopavanje ekonomskih osnov našega družbenopolitičnega sistema, resneje ogrožajo poslovno uspešnost organizacij združenega dela ter vplivajo na neurejene odnose v zunanjetrgovinskem poslovanju.

V notranji trgovini je bilo odkritih 9,8 % kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, 8,5 % v industriji in rudarstvu, 5,5 % v prometu in zvezah, 8,6 % v finančnih in tehničnih storitvah, na področju dejavnosti družbenopolitičnih organizacij in skupnosti 9,8 % itd. Večji porast beležimo predvsem pri kaznivih dejanjih kupčevanja z zlatim denarjem in tujo valuto (od 94 na 118), ponarejanje denarja (od 17 na 24), neupravičenega sprejemanja daril (od 24 na 41), utaje davščin (od 66 na 105), nedovoljene trgovine (od 206 na 311), zlorabe položaja (od 14 na 19) itd.

Na področju zunanjetrgovinskega poslovanja so lani organi za notranje zadeve obravnavali 53 (5) kaznivih dejanj, od tega 4 (9) v panogi zunanje trgovine. Povečanje ne pomeni odraz dejanskega stanja na področju poslovanja naših organizacij združenega dela s tujino, ampak je posledica večletnega zbiranja dokaznega materiala zoper nepravilno zunanjetrgovinsko poslovanje posameznikov in skupin. Večletno raziskovanje in odkrivanje te vrste kaznivih dejanj je odraz določene nemoči organov za notranje zadeve, da se uspešno, pravočasno in hitro zoperstavijo negativnim pojavom na tem področju gospodarske dejavnosti, ker večina organizacij združenega dela razpolaga s pomanjkljivo in nepopolno dokumentacijo in je zbiranje obremenilnih dokazov skoraj nemogoče. Uspešnega sodelovanja pa še vedno ni moč doseči z drugimi strokovnimi

organi družbenega nadzora. V večini primerov (34) so organi za notranje zadeve obravnavali kazniva dejanja neupravičenega sprejemanja oz. dajanja daryl, sledi neupravičeno zastopanje v zunanjetrgovinskem poslovanju (6) itd.

Odkritih je bilo 105 utaj davščin in drugih družbenih dajatev, zaradi katerih je bila družbena skupnost oškodovana za 65 553 895 dinarjev. Med storilci so organi za notranje zadeve obravnavali predvsem obrtnike, ki so družbene dajatve utajili največkrat v zvezi s sredstvi, ki so jih pridobili ob kooperantskih poslih za obrtne zadruge. Obrtniki se v večjem številu odločajo za davčne utaje predvsem zaradi možnosti, ki jih omogoča neustrezen in pomanjkljiv nadzor nad materialom ter slabo izdelani normativi obdelave. V letu 1984 beležimo pri utaji davščin večje število lažnih računov, ki jih odgovorne osebe v družbenem sektorju izdajajo obrtnikom za uveljavljanje lažnih stroškov pri davčnih napovedih. V vseh teh primerih je bila podana ovadba tudi zoper odgovorno osebo v organizacijah združenega dela zaradi suma stortitve kaznivega dejanja pomoči pri davčni utaji.

V notranji trgovini je bilo obravnavanih 236 kaznivih dejanj. V večini so to primeri protipravnega prilaščanja gotovine oz. dnevnih iztržkov. Med osumljenci se pojavljajo tako trgovinski poslovodje kot prodajalci. V nasprotju s preteklimi leti organi za notranje zadeve ugotavljajo lani manjše število izkazanih primanjkljajev, povečalo pa se je število izkazanih viškov, ki so rezultat prodaje starih zalog po novih višjih cenah.

Ob različnih kriterijih dinarskega in deviznega poslovanja na domačem trgu, predvsem pri prodaji bele tehnike, zabavne elektronike ipd. ugotavljamo tudi v letu 1984 številne primere nedovoljene preprodaje in zamenjave deviznih sredstev. Lani je bilo obravnavanih kar 118 kaznivih dejanj v zvezi s prodajo ali preprodajo večjih vsot deviznih sredstev ali zlatega denarja, od tega je storilec v 24 (7) primerih organiziral mrežo prekupčevalcev in posrednikov.

Aktualna je še vedno problematika ponarejanja in razpečevanja ponarejenega denarja po 168. členu KZ SFRJ. Lani je bilo javnim tožilstvom poslanih 24 (17) ovadb. V enem samem primeru pa so organi za notranje zadeve zasegli 327 ponaredkov bankovca za 100 nemških mark. Obravnavani so bili tudi poskusi vnov-

čenja ponaredb fotokopiranega denarja, galvaniziranih kovancev ali pa lepljenja enostranskih tujih bankovcev, ki so jih posamezniki kot šaljive voščilnice prodajali ob novoletnih praznikih. V vseh teh primerih gre za kaznivo dejanje goljufije.

V notranji strukturi gospodarske kriminalitete prevladujejo kazniva dejanja poneverbe (361), gozdne tatvine (347), nedovoljene trgovine (311), ponarejanja oz. uničenja poslovnih listin (133), nevestnega gospodarjenja (7) itd.

Organi za notranje zadeve so ovadili javnemu tožilstvu 2963 oseb, od tega 170 direktorjev (zaradi zlorabe položaja — 57, nevestnega gospodarjenja — 20, grabeža — 21, itd.), 156 gostinskih in turističnih delavcev (zaradi poneverbe — 43, utaje davščin — 24 itd.), 147 prodajalcev (zaradi poneverbe — 71, uničenja ali ponarejanja listin — 20 itd.), 122 trgovinskih poslovodij (zaradi poneverbe — 24, nevestnega gospodarjenja — 22, grabeža — 15...) itd.

V letu 1984 so organi za notranje zadeve v SR Sloveniji sami odkrili 1590 (61,2 %) kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, oškodovane organizacije združenega dela 559 (21,5 %), inšpekcijski organi 100 (3,8 %), služba družbenega knjigovodstva 10 (0,4 %) kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete itd.

Na območju posameznih uprav za notranje zadeve je bilo obravnavano naslednje število kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete: Celje 412, Nova Gorica 138, Koper 137, Kranj 393, Ljubljana-mesto 294, Maribor 349, Murska Sobota 221, Novo mesto 152, Krško 143, Ljubljana-okolica 182, Postojna 44, Slovenj Gradec 58 in Trbovlje 70.

V nadaljevanju navajamo splošne značilnosti posameznih poglavij iz KZ SRS in SFRJ, katerih dejanja štejemo med gospodarsko kriminaliteto.

1. Kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva (XIV. poglavje KZ SRS)

Delavci v organih za notranje zadeve so v letu 1984 obravnavali 2039 kaznivih dejanj iz XIV. poglavja KZ SRS ali 11,3 % manj kot leto prej. Ta dejanja pomenijo 4,5 % vse kriminalitete v SR Sloveniji. Med njimi je bilo zabeleženih 85 primerov nevestnega gospodarje-

nja, 33 primerov nevestnega ravnanja z zaupnim družbenim premoženjem, 3 sklenitve škodljive pogodbe, 1 izdaja poslovne tajnosti, 5 zlorab pooblastil, 143 zlorab položaja ali pravic odgovorne osebe, 21 dejanj posebnega primera goljufije, 5 primerov dajanja prednosti kupcem, 1 kršitev predpisov o cenah, 3 primeri razsipniškega obnašanja, 364 poneverb, 88 grabežev, 181 primerov neupravičene uporabe, 41 primerov neupravičenega sprejemanja daril, 28 primerov neupravičenega dajanja daril, 133 ponaredb ali uničenj poslovnih listin, 311 primerov nedovoljene trgovine, od tega 99 primerov nedovoljene trgovine v zvezi s 4. odstavkom istega člena, 1 primer nedovoljenega posojanja denarja, 31 primerov nedovoljenega razpolaganja s stanovanji, 1 nedovoljena proizvodnja, 105 utaj davščin ali drugih družbenih dajatev, 3 primeri ponaredb ali uporabe ponarejenih vrednotnic, 5 dejanj uničenja gozdov, 347 gozdnih tatvin in 92 primerov nezakonitega lova.

Organom za notranje zadeve je uspelo raziskati 1917 kaznivih dejanj iz tega poglavja ali 94,1 %. Posamezne uprave za notranje zadeve so zabeležile naslednje število dejanj iz XIV. poglavja KZ SRS: Ljubljana-mesto 256, Maribor 313, Celje 237, Ljubljana-okolica 152, Kranj 240, Murska Sobota 188, Koper 122, Novo mesto 133, Nova Gorica 89, Krško 131, Slovenj Gradec 43, Trbovlje 44 in Postojna 40.

2. Kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila (XVII. poglavje KZ SRS)

Pooblaščene uradne osebe v organih za notranje zadeve so obravnavale 63 kaznivih dejanj zoper uradno dolžnost in javna pooblastila ali 18,2 % manj kot leta 1983. Med temi dejanji je bilo 19 zlorab uradnega položaja, 3 dejanja nevestnega dela v službi, 2 ponaredbi uradnih listin, 6 primerov jemanja podkupnine, 28 primerov dajanja podkupnine, 3 dejanja grdega ravnanja z zlorabo uradnega položaja ter 6 drugih kaznivih dejanj zoper uradno dolžnost in javna pooblastila. Vsa dejanja so bila raziskana.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh dejanj: Ljubljana-mesto 8, Maribor 12, Celje 3, Ljubljana-okolica 4, Kranj 8, Koper 1, Murska Sobota 3, Novo mesto 5, Nova Gorica 11, Krško 1, Slovenj Gradec 4, Trbovlje 1 in Postojna 2.

3. Kazniva dejanja zoper samoupravljanje (VIII. poglavje KZ SRS)

V Sloveniji je bilo zabeleženih 16 kaznivih dejanj zoper samoupravljanje ali 21 manj kot leta 1983. Med njimi prevladujejo kršitve samoupravljanja (9), sledi zlorabe samoupravljanja (5) in kršitve pravic do samoupravljanja (1) ter 1 drugo kaznivo dejanje zoper samoupravljanje. Vsa dejanja so bila z zanim osumljencem.

Posamezne uprave so zabeležile naslednje število kaznivih dejanj iz VIII. poglavja KZ SRS: Nova Gorica 4, Slovenj Gradec 2, Kranj 2, Koper 2, Maribor 2 in Ljubljana-mesto 1.

4. Kazniva dejanja zoper delovno razmerje in socialno varnost (IX. poglavje KZ SRS)

Organi za notranje zadeve so odkrili 37 kaznivih dejanj zoper delovno razmerje in socialno varnost ali 19 manj kot leto prej. Nosilci teh nepravilnosti in zlorab so praviloma zasebni obrtniki gradbene stroke iz drugih republik.

Na območju posameznih uprav za notranje zadeve je bilo obravnavano naslednje število kaznivih dejanj: Ljubljana-okolica 10, Novo mesto 6, Koper 5, Nova Gorica 4, Krško 4, Celje 3, Maribor 2 in Kranj 1 ter Murska Sobota 1.

5. Kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga (XVIII. poglavje KZ SFRJ)

V Sloveniji je bilo obravnavanih 314 kaznivih dejanj zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga ali 12,1 % več kot leto prej. Zabeleženih je bilo 7 primerov neupravičenega potredovanja ali zastopanja v zunanjetrgovinskem poslovanju, 118 dejanj kupčevanja z zlatim denarjem ali tujo valuto, 24 primerov ponarejanja denarja, 15 dejanj ponarejanja vrednotnic, 149 primerov izdaje nekritičega čeka in 1 drugo kaznivo dejanje iz XVIII. poglavja KZ SFRJ. Organi za notranje zadeve so raziskali 303 kazniva dejanja ali 97,5 %. Neuspešni so bili le v 11 primerih.

Delavci organov za notranje zadeve so na območju posameznih uprav obravnavali naslednje število kaznivih dejanj iz tega poglavja: Celje 168, Maribor 36, Ljubljana-mesto 25, Kranj 23, Ljubljana-okolica 15, Murska Sobota 9, Trbovlje 8, Krško 7, Koper 6, Slovenj Gradec 4, Postojna 4 in Nova Gorica 2.

6. Kazniva dejanja uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost (XIX. poglavje KZ SFRJ)

Leta 1984 je bilo odkritih 9 kaznivih dejanj iz XIX. poglavja KZ SFRJ ali 10 manj kot leto prej. Obravnavane so bile osebe, zaposlene v zveznih upravnih organih v SR Sloveniji. Odkritih je bilo 6 zlorab položaja, 1 poneverba na delovnem mestu, 1 primer jemanja podkupnine in 1 goljufija v službi. Vsa dejanja so bila raziskana, obravnavana pa so bila na območju 6 uprav za notranje zadeve in sicer: Maribor (1), Kranj (4), Nova Gorica (2), Novo mesto (1), Ljubljana-okolica (1) in Slovenj Gradec (1).

V. POLITIČNA KRIMINALITETA

V letu 1984 je bilo zabeleženih 37 (59) kaznivih dejanj s političnim obeležjem ali 0,08 % vse kriminalitete v SR Sloveniji. Med dejanji politične kriminalitete prevladujejo kazniva dejanja žalitve SFRJ, zbujanja narodnostne oz. verske nestrnosti in sovražne propagande. Storilci so ostali neodkriti v 3 primerih.

V preglednici 7 navajamo primerjalne podatke po vrstah kaznivih dejanj s političnim obeležjem in njihovo notranjo strukturo.

VI. RAZISKOVANJE KAZNIVIH DEJANJ

Od skupnega števila 45 014 kaznivih dejanj, kolikor so jih obravnavali miličniki in kriminalisti v letu 1984, so bili storilci 31 833 kaznivih dejanj neznani, ko se je zvedelo za kaznivo dejanje. To pomeni, da je bilo 13 181 storilcev kaznivih dejanj znanih v trenutku, ko so organi za notranje zadeve prejeli naznanilo o kaznivem dejanju, to je 29,3 % vseh kaznivih dejanj v preteklem letu. Miličniki in kriminalisti so vso pozornost namenili raziskovanju 31 833 kaznivih dejanj (70,7 %), pri katerih ob zaznavi osumljeni ni bil znan. V preglednici 8 je prikazano skupno število in število kaznivih dejanj z neznanim osumljencem ter število neraziskanih kaznivih dejanj po posameznih skupinah.

Od 31 833 kaznivih dejanj je organom za notranje zadeve uspelo odkriti storilce 12 787 kaznivih dejanj, v 19 046 primerih pa je storilec še vedno neznan. Skupno je bilo raziskano 25 968 kaznivih dejanj ali 57,7 % celotne kriminalite. Najslabša raziskanost je zabeležena na

Preglednica 7: Vrste kaznivih dejanj s političnim obeležjem in njihova notranja struktura

Kaznivo dejanje	1983		1984	
	število	%	število	%
1	2	3	4	5
— terorizem	—	—	1	2,7
— žalitev SFRJ	20	33,9	14	37,8
— širjenje lažnih vesti	2	3,4	2	5,4
— žalitev tuje države	1	1,7	—	—
— zbujanje narod. ali verske nestrnosti	16	27,1	10	27,0
— sramotenje narodnosti Jugoslavije	2	3,4	—	—
— sovražna propaganda	17	28,8	6	16,2
— sramotenje SRS ali druge SR oziroma SAP	1	1,7	1	2,7
— vojno hudodelstvo zoper civilno preb.	—	—	—	—
— vojno hudodelstvo zoper vojne ujetnike	—	—	—	—
— vojno hudodelstvo zoper ranjence	—	—	—	—
— združevanje za sovražno propagando	—	—	—	—
— sabotaža	—	—	2	5,4
— zloraba vere oz. cerkve	—	—	1	2,7
SKUPAJ	59	100,0	37	100,0

območju 4 uprav za notranje zadeve: Ljubljana-mesto, Maribor, Koper in Celje, medtem ko je nad slovenskim povprečjem po neodkritih kaznivih dejanjih le uprava za notranje zadeve Ljubljana-mesto (49 % neraziskanih kaznivih dejanj).

VII. PODATKI O OSUMLJENCIH

Organji za notranje zadeve so naznani pri stojnim javnim tožilstvom 32 669 oseb, ki so bile osumljene, da so storile kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti. Osumljencev je bilo 4010 manj kot leto prej ali 11 %. Med osumljjenimi je bilo obravnavanih 21 050 (leto prej 23 305) oseb v starosti nad 21 let, 6087 (6408) osumljencev je bilo starih od 18—21 let, 5552 (6966) pa je bilo mladoletnikov. Pregled-

Preglednica 8: Skupno število, število kaznivih dejanj, ko osumljene ni bil znan ob naznanitvi kaznivega dejanja in število neraziskanih kaznivih dejanj v letu 1984 po KZ SRS in SFRJ

Kazniva dejanja zoper	Število	Število KD z nez. stor.	Število neraz. kaz. dejanj
1	2	3	4
— tem. soc. sam. družb. ured. in var. SFRJ	19	9	3
— ugled SFRJ, tuje države in medn. organizacij	14	6	3
— gospodar. in enot. jugosl. trga	314	58	11
— urad. oseb v zvez. org.	9	4	—
— oborožene sile	3	1	—
— druge družb. vredn.	315	82	1
SKUPAJ KZ SFRJ	674	160	18
— živiljenje in telo	1 986	382	39
— svobošč. in pravice človeka	363	117	18
— samoupravljanje	16	4	—
— del. razm. in soc. varnost	37	4	—
— zakonsko zvezo, družino in mladino	169	13	—
— spolno nedotak. in moralu	303	141	14
— čast in dobro ime	52	6	1
— človekovo zdravje	12	8	1
— uprav. družb. sredstva in naravna bogastva	2 039	742	122
— družbeno in zas. premoženje	37 082	29 497	18 778
— pravni promet	549	167	8
— urad. dolž. in jav. poob.	63	18	—
— pravosodje	276	165	2
— javni red in mir	617	148	12
— spl. var. ljudi in prem.	508	202	23
— varnost javnega prometa	84	34	10
SKUPAJ KZ SRS	44 156	31 648	19 028
SKUPAJ KD po KZ SRS in AP	63	3	—
DRUGI ZAKONI	121	22	—
SKUPAJ	45 014	31 833	19 046

nica 9 razčlenjuje število obravnavanih osumljencev po posameznih skupinah kaznivih dejanj in starostni strukturi.

Med 19 918 različnimi osumljenci je bilo 3536 že kaznovanih in to 2144 enkrat, 926 dvakrat in 466 večkrat. 783 osumljencev je bilo predkaznovanih za enako kaznivo dejanje, od tega 657 enkrat, 112 dvakrat in 14 večkrat. Povratniki so v 480 primerih storili kaznivo dejanje zoper živiljenje in telo, v 359 primerih kaznivo dejanje zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, 2055 primerih zoper družbeno oz. zasebno premoženje ter 146 primerih zoper javni red in mir itd. Večkratni povratniki za isto kaznivo dejanje pa so obravnavani predvsem med storilci kaznivega dejanja tatvine (450), velike tatvine (56), lahke telesne poškodbe (82), poškodovanja tuje stvari (36) itd.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število osumljencev: Ljubljana-mesto 7655, Maribor 5530, Celje 3888, Kranj 2969, Ljubljana-okolica 2246, Novo mesto 1782, Murska Sobota 1957, Koper 1488, Nova Gorica 1555, Krško 1233, Trbovlje 879, Postojna 657 in Slovenj Gradec 810.

VIII. KRIMINALITETA MLADOLETNIKOV

Organi za notranje zadeve so v letu 1984 obravnavali 5552 (6966) mladoletnikov, ki so bili osumljeni storitve 4262 (5381) kaznivih dejanj ali 20,8 % manj kot leto prej oz. 12,3 % vseh obravnavanih kaznivih dejanj v Sloveniji. Od skupnega števila obravnavanih je bilo 955 starih 14 let, 1095 starih 15 let, 1312 starih 16 let in 2190 starih 17 let.

V strukturi mladoletniške kriminalitete prevladujejo kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje (91,6 % vseh inkriminiranih dejanj mladoletnikov), od tega 2062 (2607) tatvin, 1102 (1489) velikih tatvin, 324 (430) poškodovanj tuje stvari, 209 (198) odvzemov motornega vozila, 103 (107) prikrivanj, 54 (77) goljufij, 23 (15) ropov itd. Zoper človekovo živiljenje in telo je bilo storjenih 85 (91) kaznivih dejanj, od tega 1 (2) umor, 1 (1) poskus umora, 1 (0) uboj na mah, 3 (1) posebno hude telesne poškodbe, 16 (19) hudih telesnih poškodb, 30 (47) lahkih telesnih poškodb in 32 (21) drugih tovrstnih kaznivih dejanj. Med kaznivimi dejanji zoper spolno nedotakljivost in moralno so mlado-

Preglednica 9: Število osumljencev po posameznih poglavjih kazenskih zakonov leta 1984

Kazniva dejanja zoper	Število osumlj.	Starost		
		14—17	18—21	nad 21
1	2	3	4	5
— tem. soc. sam. dr ured. in var. SFRJ	20	3	1	16
— ugl. SFRJ, tuj. drž. in medn. organizacije	17	6	1	10
— gos. in enot. jug. trg.	328	3	40	285
— ur. os. v zvez. organ.	12	—	—	12
— dr. družb. vrednote	723	75	169	479
— oborožene sile	3	—	2	1
SKUPAJ KZ SFRJ	1 103	87	213	803
— življenje in telo	2 247	115	266	1 866
— svob. in prav. človeka	391	21	35	335
— samoupravljanje	21	—	—	21
— del. razm. in soc. varn.	39	—	—	39
— zak. zvezo, druž. in mlad.	184	—	10	174
— spol. nedotak. in moralo	320	64	66	190
— čast in dobro ime	53	1	5	47
— človekovo zdravje	11	—	—	11
— uprav. družb. sred. in narav. bogastva	2 337	25	127	2 185
— družb. in zas. prem.	23 269	5 075	5 020	13 174
— pravni promet	563	26	84	453
— urad. dolž. in jav. poob.	69	1	4	64
— pravosodje	286	13	28	245
— javni red in mir	812	81	130	601
— sploš. var. ljud. in prem.	624	26	62	536
— varn. javn. prometa	107	15	22	70
SKUPAJ KZ SRS	31 333	5 463	5 859	20 011
SKUPAJ KD po KZ SRS in SAP	78	1	3	74
DRUGI ZAKONI	155	1	12	142
SKUPAJ	32 669	5 552	6 087	21 030

letniki storili 7 (14) posilstev, 18 (16) poskusov posilstva, 14 (10) primerov spolnega nasilja in 15 (29) drugih tovrstnih kaznivih dejanj.

V preglednici 10 navajamo podatke o številu kaznivih dejanj mladoletnikov ter njihovem deležu po posameznih poglavjih Kazenskega zakona SR Slovenije in SFRJ.

Povečalo se je predvsem število kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamilji (+ 28 %), posebno hude telesne poškodbe (od 1 na 3), poskusa posilstva, spolnega nasilja, roparske tatvine (od 1 na 4), ropa (od 15 na 23), požara iz malomarnosti (od 8 na 14) itd. Prvič pa

lani beležimo pri mladoletnikih kazniva dejanja uboja na mah (1), detomora (1), neupravičene uporabe (4), grabeža (1), igre na srečo (1) in sodelovanja v skupini, ki je pooblaščeni uradni osebi preprečila uradno dejanje (1).

Od 5552 obravnavanih mladoletnikov je imelo 1684 mladoletnikov v družinskom okolju zanemarjeno, 780 permisivno, 396 neenotno, 257 represivno in 136 agresivno vzgojo. Za ostale mladoletnike vzgoja ni bila zabeležena. Zanemarjena in neenotna družinska vzgoja sta bili pogosteje zaznani pri mladoletnikih, ki so bili osumljeni kaznivega dejanja zoper življenje in

Preglednica 10: Kazniva dejanja mladoletnikov leta 1984

Kazniva dejanja zoper	Število		
	vsa	mladol.	% KD mladol.
1	2	3	4
— tem. soc. sam. druž. ured. in varn. SFRJ	19	2	10,5
— ugled SFRJ, tuje drž. in medn. organ.	14	2	14,3
— gospod. in enot. jug. trga	314	3	0,9
— druge družb. vrednote	315	51	16,2
SKUPAJ KZ SFRJ	674	58	8,6
— življenje in telo	1 986	85	4,3
— svob. in prav. človeka	363	13	3,6
— samoupravljanje	16	—	—
— zak. zvezo, druž. in mlad.	169	—	—
— spol. nedot. in moralu	303	54	17,8
— čast in dobro ime	52	1	1,9
— uprav. druž. sred. in narav. bogastva	2 039	24	1,2
— druž. in zas. premož.	37 082	3902	10,5
— pravni promet	549	29	5,2
— urad. dolž. in jav. poob.	63	1	1,6
— pravosodje	276	12	4,3
— javni red in mir	617	51	8,3
— sploš. varn. ljudi in prem.	508	20	3,98
— varn. javn. prom.	84	10	11,9
SKUPAJ KZ SRS	44 156	4202	9,5
SKUPAJ KD po KZ SRS in SAP	63	1	1,6
DRUGI ZAKONI	121	1	0,8
SKUPAJ	45 014	4262	9,4

telo ter zoper družbeno oz. zasebno premoženje. Mladoletniki, ki so živeli v družini s permisivno vzgojo, so bili pogosteje udeleženi med storilci

kaznivega dejanja poškodovanja tuje stvari, odvzema motornega vozila in požara iz malomarnosti. Agresivna vzgoja pa je bila ugotovljena pri mladoletnih storilcih kaznivega dejanja zoper življenje in telo, spolnega nasilja, nasilniškega obnašanja, uboja na mah itd.

V času storitve kaznivega dejanja je 2182 mladoletnikov živilo v popolni družini, 698 v družini ločenih staršev, za 642 mladoletnikov je skrbel eden od staršev, 84 pa jih je živilo pri sorodniku ali skrbniku. V drugih primerih družinske razmere niso bile zabeležene. Pri 587 obravnavanih mladoletnikih je bilo ugotovljeno, da je bil eden od staršev alkoholik, v 49 primerih pa duševni bolnik.

Mladoletniška kriminaliteta kljub upadanju še vedno opozarja na slabosti in na določen zastoj v naporih vseh, ki naj bi skrbeli za vzgojo najmlajšega rodu. Problematika je resnejša predvsem zaradi tega, ker večino dejanj naznanijo občani oz. oškodovane organizacije, manj pa so ta dejanja odraz preventivno-nadzorne in sestovalne dejavnosti. Agresivno in nasilniško vedenje mladoletnikov mora postati temelj posebne pozornosti skrbstvenih, socialnih, vzgojnih, družbenopolitičnih in nadzornih mehanizmov, saj brez skupnih naporov ne bo mogoče odpraviti negativnih posledic ter zagotoviti zdrav odnos mladih do družbene lastnine in ljudi.

IX. NAMESTO ZAKLJUČKA

Statistično zmanjšanje števila inkriminacij v Sloveniji, ob upoštevanju dejanskih vzrokov statističnih odklonov, ne dopušča domneve o dejanskem zmanjšanju kriminalitete, ampak je nujno treba pri tem upoštevati okoliščino, da se je s spremenjeno kazensko politiko povečala strpnost nekaterih vrst dejanj, s tem pa je razširjeno tudi temno polje kriminalitete v Sloveniji. Čeprav sprememba sicer ugodno deluje na aktivnost in obremenjenost nadzornih mehanizmov, vendar pa terja organiziranejši, stalnejši ter ter strokovnejši pristop k preventivi. Ta bi pravočasno izboljšala negativne težnje družbene odklonskosti, ki jih imajo praviloma vedno za posledico spremembe v tretmanu inkriminiranih dejanj in v sistemu dela nadzornih mehanizmov. Nakazuje se potreba po ponovni in historično-materialistični opredelitev preventivne politike,

z ustreznou mobilizacijo vseh nosilcev sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, če se naša družbenopolitična skupnost ne

želi postopno tudi uradno sprijazniti s kriminalno subkulturo v sistemu socialističnega samoupravljanja.

UDC 343.3/.7:312.7(497.12)»1984«

Crime in Slovenia in 1984

Guček Bojan, Republic Secretariat for Internal Affairs, Ljubljana

The law enforcement agencies registered 45,114 criminal offences in Slovenia in 1984 which is 11.9 per cent less than in the previous year. 32,669 persons (or 11 per cent less than in 1983) were reported to public prosecutions on the grounds of probable cause. The community and individuals suffered damages totalling 1.7 billion dinars or 73.6 per cent more than in the previous year. Material loss increased to the detriment of social property by 82.9 per cent while damage to private property increased by 57.4 per cent compared to the previous year.

Criminal offences which were processed by law enforcement agencies after 1978 indicate a sharp increase in crime rate after 1980. The number of criminal offences increased in 1981 by 36.9 per cent compared to 1978. The years later crime rate increased by 59.8 per cent and in 1983 by 87 per cent in comparison with the year when the new penal

legislation came into force. The apparent moderation of crime rate in 1984 is mainly the result of modified criminal policy which was achieved through the adaption of the criminal code provisions to the changed value of the dinar. A comparison with 1978 indicates that the number of criminal offences committed in 1984 is still higher by 64.9 per cent. The mentioned peculiarities have not produced any particular changes in the internal structure of crime. Nevertheless, an increase is recorded in general crime rate while a portion of offences committed to the detriment of national economy and offences against the constitutional foundations of the Socialist Federative Republic of Yugoslavia or Slovenia has been on the decrease. In the past year, 42,378 criminal offences were classified as general crime, 2,599 offences as economic crime and 37 offences as political crime.